

LAINSÄÄDÄNTÖHANKE RAHOITUSTIETODIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANEMISEKSI

Asettaminen Sisäministeriö on tänään asettanut säädöshankkeen rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanemiseksi.

Toimikausi Hankkeen toimikausi on 10.1.2020–31.12.2020.

Tausta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi EU) 2019/1153, säännöistä, joilla helpotetaan rahoitus- ja muiden tietojen käyttöä tiettyjen rikosten ennalta estämistä, paljastamista, tutkimista tai niihin liittyviä syytöksiä varten, ja neuvoston päätöksen 2000/642/YOS kumoamisesta (jäljempänä *rahoitustietodirektiivi*), annettiin 20.6.2019. Siinä säädetään toimivaltaisten viranomaisten pääsystä tilitietoihin ja tietojenvaihdosta toimivaltaisten viranomaisten ja rahanpesun selvittelykeskusten välillä.

Rahoitustietodirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä ne viranomaiset, joilla on valtuudet päästä jäsenvaltioiden perustamiin kansallisiin keskitettyihin pankkitilirekistereihin ja tehdä niissä hakuja. Direktiivissä keskitetyillä pankkitilirekistereillä tarkoitetaan keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tiedonhakujärjestelmiä. Pääsyn tilitietoihin tulee olla suoraa ja välitöntä. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee nimetä toimivaltaiset viranomaiset, jotka voivat pyytää ja saada rahoitustietoja ja analyysejä rahanpesun selvittelykeskuksilta. Direktiivissä säädetään myös tietojenvaihdosta rahanpesun selvittelykeskusten kesken ja Euroopan poliisiviraston Europolin kanssa.

Rahoitustietodirektiivi liittyy niin kutsuttuun *viidenteen rahanpesudirektiiviin*, eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2018/843, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta. Viidennessä rahanpesudirektiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön keskitettyjä pankkitilirekistereitä tai tiedonhakujärjestelmiä, jotka mahdollistavat pankki- ja maksutilien sekä tallelokeroiden haltijoiden oikea-aikaisen tunnistamisen. Suomessa viides rahanpesudirektiivi on täytäntöönpantu muun muassa lailla pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (571/2019), joka on tullut voimaan 1.5.2019, sen pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää sekä pankki- ja maksutilirekisteriä koskevia säännöksiä sovelletaan 1.9.2020 lähtien. Tulli on pankki- ja maksutilirekisterin rekisterinpitäjä ja Tulli koordinoi tilirekisterihanketta, jossa rakennetaan tilirekisteri, johon tallennetaan tietoja maksulaitosten, sähkörahayhteisöjen ja virtuaalivaluutan tarjoajien asiakkuuksista, asiakastileistä sekä tallelokeroista. Luottolaitokset voivat luovuttaa tiedot tilirekisteriin Finanssivalvonnan luvalla tietyin edellytyksin, muuten luottolaitoksen on ylläpidettävä sähköistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, jonka avulla se välittää laissa määritellyt tiedot toimivaltaisille viranomaisille. Maksulaitokset, sähkörahayhteisöt, virtuaalivaluutan tarjoajat ja luvansaaneet luottolaitokset päivittävät laissa määritellyt tiedot tilirekisteriin Tullin toteuttaman rajapinnan kautta.

Hallituksen esityksessä laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 167/2018 vp) ehdotettiin, että oikeus saada tietoja pankki-

Päätös	SM1924823
	00.00.01.00.00
10.1.2020	SMDno-2019-1504

ja maksutilien valvontajärjestelmästä olisi ollut Verohallinnolla, Tullilla, ulosottovirastolla, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017), jäljempänä *rahanpesulaki*, tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla ja asianajajayhdistyksellä, rahanpesun selvittelykeskuksella, poliisilla ja Rajavartiolaitoksella, Kansaneläkelaitoksella, Finanssivalvonnalla ja konkurssiasiamiehen toimistolla. Voimaantulleessa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevassa laissa oikeus käyttää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää on rajattu rahanpesulaissa tarkoitettuihin valvontaviranomaisiin ja asianajajayhdistykseen mainitussa laissa tarkoitetun valvontatehtävän suorittamiseen, rahanpesun selvittelykeskukseen rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa (445/2017) tarkoitettujen eräiden tehtävien hoitamiseen ja Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaiseen sekä konkurssiasiamieheen rahanpesulain mukaisen huolehtimisvelvoitteen toteuttamiseksi. Edellytyksenä valvontajärjestelmän käyttämiselle on lisäksi se, että se on välttämätöntä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Nyt implementoitavana olevan rahoitustietodirektiivin mukaan käyttöoikeus pankki- ja maksutilierekisteriin voitaisiin antaa viranomaisille, joilla on toimivalta vakavien rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa, tutkimisessa ja niihin liittyvissä syytetoimissa. Direktiivissä myös todetaan, että se ei estä kansallisesti antamasta käyttöoikeuksia myös muille viranomaisille ja muihin käyttötarkoituksiin kuin direktiivissä on säädetty. Rahoitustietodirektiivin mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava helpottaa nimettyjen toimivaltaiten viranomaisten pääsyä rahoitus- ja tilitietoihin, kun on kyse muiden kuin vakavien rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta, tutkimisesta ja niihin liittyvistä syytetoimista. Hankkeessa selvitetään, mille viranomaisille ja mihin käyttötarkoituksiin oikeus saada tietoja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä voitaisiin antaa, ottaen huomioon erityisesti perustuslaissa turvattu yksityiselämän ja henkilötietojen suoja ja tietosuojaa koskevan sääntelyn vaatimukset ja tehdään tästä ehdotus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (jäljempänä *neljäs rahanpesudirektiivi*), on Suomessa täytäntöön pantu muun muassa rahanpesulailla. Neljännen ja viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon jälkeen on tullut esiin tarpeita tarkentaa säännöksiä, joilla direktiivit on täytäntöön pantu. Komissio on 25.1.2019 toimittanut Suomelle perustellun lausunnon neljännen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanossa havaituista puutteista ja viidenteen rahanpesudirektiiviin liittyen on tullut esiin teknisiä muutostarpeita lakiin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä.

Tavoitteet	Valmistella tarpeelliset säädösmuutokset rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanemiseksi sekä neljänteen ja viidenteen rahanpesudirektiiviin liittyen.
Tehtäväkuvaus	Tehtävänä on valmistella rahoitustietodirektiivin johdosta tarpeelliset säädösmuutokset hallituksen esityksen muotoon sekä niihin liittyvät mahdolliset asetusmuutokset. Lisäksi hankkeessa tarkastellaan ja tehdään ehdotukset muista tarpeellisista teknisluontoisista säädösmuutoksista, jotka liittyvät neljännen ja viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon jälkeen havaittuihin muutostarpeisiin.
Organisointi	Hankkeen vastuuvastuun valmistelijana ja hanketta varten perustettavan työryhmän puheenjohtajana toimii erityisasiantuntija Elina Rantakokko. Hanketta varten perustettavan työryhmän jäseniä ovat

Päätös

SM1924823

10.1.2020

00.00.01.00.00

SMDno-2019-1504

Neuvotteleva virkamies Jaana Vehmaskoski (varajäsen lainsäädäntöneuvos Maarit Pihkala), valtiovarainministeriö, rahoitusmarkkinaosasto

Erytisasiantuntija Tiina Tahvanainen (varajäsen hallitusneuvos Ismo Mäenpää), valtiovarainministeriö, vero-osasto

Tulliylitarkastaja Sami Vainikka (varajäsen tulliylitarkastaja Pirkko Alamäki-Karkiainen), Tulli

Poliisitarkastaja Timo Kilpeläinen (varajäsen poliisitarkastaja Arto Hankilanoja), Poliisihallitus

Ylitarkastaja Antti Wahlroos, suojelupoliisi

Ylitarkastaja Anu Jaakkola (varajäsen rikostarkastaja Jaakko Christensen), Keskusrikospoliisi

Erytisasiantuntija Taito von Konow (varajäsen valvontapäällikkö Tarja Valsi), Verohallinto

Hallintovouti Sanna Guttorm (varajäsen hallintovouti Vesa Rautiainen), Valtakunnanvoudinvirasto

Ylitarkastaja Vesa Härmälä (varajäsen ylitarkastaja Liisa Palola), Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Riskiasiantuntija Visa Weckström (varajäsen riskiasiantuntija Niina Rossi), Finanssivalvonta

Tarkastuslakimies Kristiina Sare (varajäsen pääsihteeri Minna Melender), Suomen Asianajajaliitto

Säädösvalmisteluavustajana toimii Sari Mustila.

Hankkeessa kuullaan oikeusministeriötä, valtakunnansyyttäjän toimistoa ja tietosuojavaltuutetun toimistoa. Lisäksi hankkeessa kuullaan tarvittaessa myös muita sidosryhmiä.

Hankkeen osalta laaditaan erillinen viestintäsuunnitelma.

Kustannukset ja rahoitus

Kukin organisaatio maksaa asiantuntijoiden matka- ym. kulut. Muut mahdolliset kustannukset maksetaan momentilta 26.01.01. Hankkeeseen käytettävä työaika ja muut kulut kirjataan toiminto-seurantakohteelle 2000 520 100.

Ministeri

Maria Ohisalo

Osastopäällikkö

Tero Kurenmaa

Päätös

SM1924823

00.00.01.00.00

10.1.2020

SMDno-2019-1504

Liitteet

-

Jakelu

Tiedoksi

Valtiosihteeri Parviainen
Kansliapäällikkö Salmi
Erityisavustaja Kerman
Sisäministeriö viestintä
Sisäministeriö/poliisiosasto yksiköt
Sisäministeriö/oikeusyksikkö
Sisäministeriö/hallinto- ja kehittämisosasto